

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ตามประกาศของกระทรวงศึกษาธิการ คำสั่งที่ วก.439/2520 ลงวันที่ 3 ตุลาคม พ.ศ. 2520 ได้กำหนดให้ใช้หลักสูตรประถมศึกษาพุทธศักราช 2521 แทนหลักสูตรประโยคประถมศึกษา 2503 ตั้งแต่ปีการศึกษา 2521 เป็นต้นไป โดยมีเหตุผลว่า "เพื่อให้สอดคล้องกับระบบการศึกษาตามแผนการศึกษาชาติ พุทธศักราช 2520 และให้สอดคล้องกับนโยบายการจัดการศึกษาและแผนพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม การเมือง เทคโนโลยี และวิชาการสาขาต่าง ๆ (กระทรวงศึกษาธิการ 2520 ก : 1) จากการเปลี่ยนแปลงครั้งนี้ได้มีการระบุบทบาทของสื่อการเรียนในระดับประถมศึกษาไว้ในนโยบายการพัฒนาประถมศึกษาของแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ระยะที่ 5 (พ.ศ. 2525 - พ.ศ. 2529) ในส่วนของการเร่งปรับปรุงคุณภาพการศึกษาให้ทัดเทียมกันว่า จะปฏิรูปการบริหารและการเรียนการสอน โดยเน้นการพัฒนาสื่อการเรียนในรูปแบบต่าง ๆ นอกจากนี้ยังให้จัดหาสื่อการเรียนการสอน โดยเฉพาะแบบเรียนให้เพียงพอ และทันต่อความต้องการของนักเรียนและครู อีกทั้งสนับสนุนการสัติให้มีห้องสมุดโรงเรียนและส่งเสริมให้มีการผลิตหนังสืออ่านเพิ่มเติม และหนังสือส่งเสริมการอ่าน (คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2525 : 50-51) ในทางปฏิบัตินั้น กรมวิชาการได้กำหนดให้ใช้หนังสือแบบเรียนเพียงบางกลุ่มเท่านั้น คือกลุ่มทักษะ กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตและกลุ่มประสบการณ์พิเศษ (ภาษาอังกฤษ) ส่วนกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัยและกลุ่มการงานพื้นฐานอาชีพนั้นมิได้กำหนด (กระทรวงศึกษาธิการ 2526 : 1-2) ขณะเดียวกันหลักสูตรก็ได้ให้มีการส่งเสริมให้เด็กมีนิสัยรักการอ่าน รู้จักเลือกหนังสืออ่านและใช้เวลาว่างในการแสวงหาความรู้เพิ่มเติมจากหนังสือและแหล่งความรู้อื่น ๆ กรมวิชาการจึงส่งเสริมให้ท้องถิ่นและเอกชนจัดทำหนังสืออ่านเพิ่มเติมในกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัยและกลุ่มการงานพื้นฐานอาชีพให้เพิ่มมากขึ้น เพื่อให้ผู้เรียนมีโอกาสอ่านหนังสือที่มีสาระเกี่ยวกับประสบการณ์จริงในท้องถิ่นของตน และมีความรู้กว้างขวางออกไป นอกเหนือจากการอ่านหนังสือเรียนตามที่กำหนด (สันตนา ใบกาชฎี 2525 : 109-110)

ในปัจจุบันวิทยาการต่าง ๆ ก้าวหน้าไปมาก จนโรงเรียนไม่สามารถจะบรรจุลงในหลักสูตรให้นักเรียนได้เรียนครบถ้วน หนังสืออ่านที่นำสนใจสำหรับเด็กนอกเหนือไปจากแบบเรียน สิ่งมีคุณค่าต่อการศึกษาของเด็กเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะประเทศที่กำลังพัฒนา หนังสือเหล่านี้จะช่วยกระตุ้นให้เด็กเกิดความอยากรู้อยากอ่านต่อไป ความเพลิดเพลินประกอบด้วยความรู้ที่ได้รับ ตั้งแต่เด็ก ๆ นั้นจะประทับใจและติดตัวจนกระทั่งเป็นผู้ใหญ่ เป็นการปลูกฝังนิสัยรักการอ่านให้เด็กอย่างยิ่ง การจัดหาหนังสือนอกเหนือจากตำราเรียนนั้นควรเป็นการให้ทั้งความรู้ความเพลิดเพลิน ส่งเสริมเข้าวิญญาความคิดอ่านของเด็กและปลูกฝังคุณธรรมซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับเด็ก วิธีส่งเสริมให้เด็กอ่านหนังสือและรักการอ่านหนังสือนั้น เราควรจะชักจูงและแนะนำด้วยวิธีการที่เหมาะสมไม่ให้เด็กรู้สึกว่าคุณบังคับ โดยในขั้นแรกควรให้เด็กอ่านหนังสือที่ง่าย สั้นและตรงกับ ความสนใจของเด็กเมื่อเด็กเกิดทัศนคติที่ดีต่อการอ่านแล้ว เด็กก็จะค่อย ๆ แลวงหาหนังสือชนิดอื่น ๆ มาอ่านเอง โดยหนังสือนั้นต้องไม่ใช่หนังสือที่ครูหรือผู้ปกครองเลือกตามความคิดหรือความพอใจของตนให้แก่เด็ก (ส.วาสนา ประมวลพฤกษ์ 2523 : 1)

ตามสภาพความเป็นจริงในปัจจุบันนี้ หนังสืออ่านเพิ่มเติมดังกล่าวยังมีคุณค่าในด้านคุณภาพ ดังที่วีริยะ ลีริสิงห์ (2524 : 7-11) วิจารณ์ว่าหนังสือสำหรับเด็กของไทยที่เรามีอยู่มากมายขณะนี้นั้น ไม่ค่อยตรงกับความต้องการและความสนใจของเด็กยังขาดแรงดึงดูดใจต่อเด็ก ขณะเดียวกัน (ทักานา สลัดยะนันท์ 2526 : 39) การดูนเรื่องจากประเทศญี่ปุ่น กลับเป็นที่แพร่หลาย ครอบครองใจเด็กโดยทั่วไป

วงเดือน วรรณไชย (เล่มคำรี ทองชั้น 2524 : 35 อ้างอิงมาจาก วงเดือน วรรณไชย) ได้วิจัยเรื่องการอ่านของเด็กชั้นประถมศึกษาตอนปลาย ในปีการศึกษา 2517 จากโรงเรียนประถมศึกษาทั่วประเทศ โดยสอบถามความสนใจ ความต้องการและปัญหาในการอ่าน ผลการวิจัย พบว่า หนังสือที่นักเรียนอ่านและเข้าใจได้ดีที่สุด หัวประเภทแรกคือ การดูน หนังสือพิมพ์รายวัน หนังสือนิทาน หนังสือมีภาพประกอบและหนังสือนวนิยาย ขณะเดียวกันกรมวิชาการ ได้สำรวจความสนใจ และรสนิยมของเด็กและเยาวชนไทยในปี พ.ศ. 2519 พบว่านักเรียนระดับประถมศึกษาชอบอ่านหนังสือการ์ตูนมากที่สุด (กระทรวงศึกษาธิการ 2520 ข : ไม่มีเลขหน้า) ลาร์ริค (Larrick 1964 : 137) ได้ศึกษาถึงความสนใจในการอ่านของเด็ก อายุระหว่าง 8-10 ปี พบว่าเด็กในวัยนี้สนใจในการอ่านหนังสือ การ์ตูนมากถึงร้อยละ 90 ของเด็กทั้งหมดที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

นักการศึกษาต่างประเทศ เช่น คินเดอร์ กล่าวว่าหนังสือการ์ตูนมีคุณลักษณะที่อ่านง่าย ส่งเสริมการอ่านได้มาก ทำให้ผู้อ่านสนุกขบขัน ตื่นเต้นให้ความพึงพอใจในด้านศิลปะแก่เด็ก ๆ (Kinder 1959 : 150-153) เด็กนิยมชมชอบหนังสือการ์ตูน โดยไม่ต้องมีใครสั่งหรือกำหนดให้เขาอ่าน (Larrick 1964 : 93) เด็กชอบอ่านการ์ตูนมากที่สุดในเวลาว่างและจะเลือกซื้อมาอ่านเอง โดยส่วนมากจะอ่านที่บ้าน (Spalding 1960 : 89) หนังสือการ์ตูนที่ดีจะช่วยในการอ่านของเด็ก (Schonell 1961 : 128) ครูโรงเรียนประถมศึกษาที่สนใจในพัฒนาการในการอ่านและรสนิยมของเด็กจะต้องเข้าใจว่า เด็กทั้งหลายล้วนแต่ชื่นชอบหนังสือการ์ตูนทั้งสิ้น หนังสือการ์ตูนเหล่านี้จะเป็นปัจจัย ซึ่งชักนำให้เด็กรักการอ่านจนเป็นผลสำเร็จ (Robinson 1966 : 51)

ในการเรียนการสอนระดับประถมศึกษาชั้น สิ่งสำคัญที่ครูผู้สอนจะต้องคำนึงถึงอย่างมากก็คือ วิธีการสอน กล่าวคือจะใช้วิธีสอนอย่างไร เด็กจึงจะสนใจ เข้าใจ และจำได้แม่นยำ เพราะเด็กวัยนี้มีความสนใจอยู่ในช่วงสั้น การเรียนการสอนจึงจำเป็นต้องใช้กลวิธีต่าง ๆ ในการกระตุ้นหรือทำให้เด็กเกิดความสนใจ สิ่งที่จะช่วยกระตุ้นหรือสร้างความสนใจของเด็กได้ดีก็คือการใช้สื่อการสอนในลักษณะต่าง ๆ เข้ามาช่วย เพราะสื่อการสอนแต่ละชนิดมีคุณสมบัติเด่นแตกต่างกัน ดังนั้นเมื่อเลือกใช้ต้องพิจารณาถึงจุดมุ่งหมายของการเรียนการสอนด้วย จึงจะได้ประโยชน์อย่างเต็มที่

ในบรรดาสื่อการสอนที่นำมาใช้ในการเรียนการสอนนั้น หนังสือการ์ตูนเป็นสื่อการสอนอีกชนิดหนึ่งที่มีประโยชน์ต่อการเรียนการสอนอย่างมาก โดยเฉพาะการเรียนการสอนที่ยืดเอา ปัญหาเรื่องความแตกต่างระหว่างบุคคลเป็นที่ตั้ง ซึ่งเกี่ยวกับสื่อที่เป็นหนังสือการ์ตูนนี้ นิพนธ์ คู่ขปรีดี (2518 : 49) ได้กล่าวว่า หนังสือการ์ตูน เป็นสื่อที่มีแนวโน้มว่าจะมีการนำไปใช้แพร่หลายมากยิ่งขึ้น เพราะขณะนี้หนังสือการ์ตูนประกอบการเรียนกำลังเป็นที่นิยมมากในหมู่นักเรียนชั้นประถมศึกษาและมัธยมศึกษา และในความเป็นจริงนั้น หนังสือการ์ตูนเป็นสื่อราคาถูก เป็นรูปแบบหนึ่งของหนังสืออ่านที่เป็นสากล ซึ่งเด็กในยุคนี้นักทุกคนจะต้องได้สัมผัสอย่างแน่นอนไม่ช้าก็เร็ว ไม่ว่าจะเป็นเด็กเก่งหรือเด็กอ่อน อยู่ในครอบครัวที่ร่ำรวยหรือยากจน เมื่อยามที่พวกเขาเด็ก ๆ อ่านการ์ตูนนั้น ดูเหมือนว่าพวกเขาจะไม่สนใจต่อสิ่งใดเลย (Frank 1954 : 245-246) บางคนถึงกับลืมรับประทานอาหารเช้า (Larrick 1964 : 93)

หนังสือการ์ตูนเหมาะที่จะทำเป็นหนังสือสำหรับเด็ก โดยทำเป็นหนังสือประกอบหลักสูตรในระดับชั้นประถมศึกษาและมัธยมศึกษาตอนต้น ทั้งนี้เพราะหนังสือการ์ตูนนั้นดูง่าย เข้าใจง่าย และเรียกร้องความสนใจของนักเรียนได้ดีกว่าหนังสือที่มีแต่ข้อความและตัวอักษรเพียงอย่างเดียว ผู้เขียนสามารถสอดแทรก ความรู้ ความคิด และคุณธรรมต่าง ๆ ที่ต้องการจะปลูกฝังให้เกิดในตัวเด็กนักเรียนไว้ภายในภาพและเรื่องราวในหนังสือการ์ตูนได้เป็นอย่างดี (ชม ภูมิภาค ม.ป.ป. 134-144)

เด็กจำนวนมากชอบอ่านหนังสือการ์ตูนสนุก ๆ ไม่ว่าจะด้วยวิธีใดก็ตาม ซึ่งเขาอาจจะได้รับความรู้เล็ก ๆ น้อย ๆ ไปพร้อมกับความสนุกสนาน ขบขันจากหนังสือการ์ตูนนั้น คงมีเด็กน้อยคนนักที่ไม่รู้จักหนังสือการ์ตูนและถ้าผ่านตามแผงวางขายหนังสือเด็ก ๆ ก็มักจะต้องจับหนังสือการ์ตูนชิ้นดูก่อน จากความจริงที่ว่าธรรมชาติของเด็กชอบหนังสือการ์ตูน และชอบหนังสือที่มีภาพประกอบมาก ๆ นี้ จึงทำให้เกิดแนวความคิดว่า หากมีการจัดลำดับความรู้ให้กับเด็กในรูปหนังสือการ์ตูน จะทำให้เกิดสนใจอ่านและได้อรรถาความรู้อื่น ๆ และความบันเทิงไปในตัว

ด้วยสาเหตุดังกล่าวผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะนำเอาบทเรียนเรื่องการเมืองการปกครอง ซึ่งเป็นเรื่องที่ยากซับซ้อน และเด็กให้ความสนใจน้อยที่สุดมาสร้างเป็นหนังสือการ์ตูนที่มีคุณสมบัติสอดคล้องกับหลักการใช้สื่อประกอบการสอน เพื่อใช้เป็นสื่อประกอบการสอนสำหรับเด็กสามารถใช้อ่านเพื่อการเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง และนำมาทดลองใช้เปรียบเทียบกับการเรียนการสอนที่ครูใช้แผนการสอนของกระทรวงศึกษาธิการ เพื่อที่จะศึกษาถึงผลของการใช้วิธีการดังกล่าวอันจะเป็นแนวทางให้ครูได้ความรู้เกี่ยวกับการสร้างและใช้หนังสือการ์ตูนสำหรับเสริมการเรียนของเด็กต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนด้วยวิธีสอนโดยใช้หนังสือการ์ตูนกับที่เรียนด้วยวิธีสอนตามแผนการสอนของกระทรวงศึกษาธิการในกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต

ขอบเขตของการวิจัย

1. ตัวอย่างประชากรในการวิจัยนี้เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาแห่งชาติในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2527 จำนวน 60 คนเท่านั้น

2. เนื้อหาวิชาที่ใช้ในการทดลอง เป็นเนื้อหาในกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 ที่จำกัดเฉพาะหน่วยที่ 11 เรื่องการเมืองการปกครอง

3. เครื่องมือที่ใช้ในการทดลองคือ หนังสือการ์ตูนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีเนื้อเรื่องสอดคล้องกับเนื้อหาวิชาในหลักสูตร 1 เรื่องคือ เรื่องการเมืองการปกครอง ซึ่งประกอบด้วย 4 เรื่องย่อยได้แก่

- ก. ลักษณะทั่วไปของประชาธิปไตย
- ข. หน้าที่และคุณลักษณะที่ดีของผู้นำและผู้ตาม
- ค. หน้าที่การปกครองของชุมชนและรัฐในระดับท้องถิ่น
- ง. อำนาจอธิปไตยในการปกครองประเทศ

4. การทดลองสอน ในการวิจัยนี้ใช้เวลาในการสอนทั้งกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลอง จำนวนกลุ่มละ 23 คาบ ๆ ละ 20 นาที

5. ตัวแปรที่ทำการศึกษามีดังนี้

- ก. ตัวแปรอิสระได้แก่
 - วิธีสอนโดยใช้หนังสือการ์ตูนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น
 - วิธีสอนตามแผนการสอนของกระทรวงศึกษาธิการ
- ข. ตัวแปรตามได้แก่
 - ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องการเมืองการปกครอง

สัมมติฐานการวิจัย

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หน่วยที่ 11 เรื่องการเมืองการปกครองของนักเรียนที่เรียนด้วยวิธีสอนโดยใช้หนังสือการ์ตูนกับ เรียนด้วยวิธีสอนที่ใช้แผนการสอนของกระทรวงศึกษาธิการแตกต่างกัน

ข้อตกลงเบื้องต้น

1. ข้อมูลที่ได้จากการทดลองของนักเรียนโรงเรียนประถมศึกษาทุกคนเป็นข้อมูลที่เกี่ยวข้องได้

2. เครื่องมือในการวิจัยที่สร้างขึ้นคือ หนังสือการ์ตูน แบบทดสอบและแผนการสอน
ถือว่าสามารถวัดการเรียนรู้ได้อย่างครอบคลุม

คำจำกัดความ

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง คะแนนจากการตอบข้อทดสอบ วัดความรู้

ความจำ ความเข้าใจและการนำไปใช้

กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต หมายถึง เนื้อหาที่ว่าด้วยกระบวนการแก้ปัญหาชีวิต
และสังคม กล่าวถึงปัญหาและความต้องการของมนุษย์ในด้านต่าง ๆ เพื่อความดำรงอยู่ และ
การดำเนินชีวิตที่ดี เป็นเนื้อหาที่กำหนดให้เรียนในชั้นประถมศึกษาตามหลักสูตรประถมศึกษา
พุทธศักราช 2521 (กระทรวงศึกษาธิการ 2520 ค : ไม่มีเลขหน้า) เนื้อหาของกลุ่มสร้างเสริม
ประสบการณ์ชีวิตในการวิจัยนี้หมายถึง เนื้อหา เรื่องการเมืองการปกครอง ซึ่งประกอบไปด้วย

- ก. ลักษณะทั่วไปของประชาธิปไตย
- ข. หน้าที่และคุณสมบัติที่ดีของผู้นำและผู้ตาม
- ค. หน้าที่การปกครองของชุมชนและรัฐในระดับท้องถิ่น
- ง. อำนาจอธิปไตยในการปกครองประเทศ

หนังสือการ์ตูน หมายถึง หนังสือที่มีการ์ตูนหลาย ๆ ภาพ ซึ่งได้มีการลำดับเรื่อง
อย่างสัมพันธ์ต่อเนื่องกันไป เป็นเรื่องราวอย่างสมบูรณ์ ลักษณะของการ์ตูนเป็นภาพลายเส้นที่มี
รายละเอียดพอสมควร มีขนาดของเล่ม 21 x 28 เซนติเมตร ลักษณะรูปเล่มเหมือนหนังสือ
การ์ตูนธรรมดาทั่ว ๆ ไป แต่หนังสือการ์ตูนเรื่องที่ใช้สำหรับการวิจัยครั้งนี้ จะมีส่วนประกอบ
ดังนี้

- ก. หน้าที่นำชี้แจงการใช้หนังสือการ์ตูน
- ข. หน้าบอกวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม
- ค. เนื้อเรื่องที่มีความสอดคล้องกับเนื้อหา เรื่องการเมืองการปกครองในกลุ่ม
สร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต
- ง. แบบฝึกหัดทบทวน บทเรียน

แผนการสอนของกระทรวงศึกษาธิการ หมายถึง แผนการสอนที่กระทรวงศึกษาธิการ กำหนดขึ้น ตามที่ปรากฏในหนังสือแผนการสอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 พุทธศักราช 2524

นักเรียน หมายถึง นักเรียนที่กำลังเรียนในชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดแหลมฟ้าผ่า จังหวัดสมุทรปราการ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

1. ทราบผลวิธีการสอนด้วยหนังสือการ์ตูนกับการสอนตามแผนการสอนของกระทรวงศึกษาธิการ
2. รู้แนวทางในการนำหนังสือการ์ตูนไปใช้ในการเรียนการสอน
3. เป็นแนวทางในการหาวิธีการปรับปรุงวิธีการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลยิ่งขึ้น

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย